

Theoloog Kees van Ekris: ‘Ik denk dat veel mensen droog staan op het gebied van zingeving en bezieling’

Kees van Ekris, de aanstaande scriba van de Protestantse Kerk in Nederland. *Werry Crone*

Theoloog Kees van Ekris schreef een boek over de magie van het geloof en de macht van de mythe. ‘We zijn raakbaar voor het mythische. Ten goede, maar ook ten kwade.’

[Bas Roetman](#) 1 juni 2025, 22:00

De oprijlaan van leefgemeenschap De Wittenberg in Zeist ligt er keurig aangeharkt bij. Hier woont theoloog Kees van Ekris, de aanstaande scriba van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN).

Blijf op de hoogte

Krijg een melding bij belangrijke artikelen over Religie & Filosofie.

Van Ekris zwaaide ruim een halfjaar geleden af als Theoloog des Vaderlands. In die rol bezocht hij allerlei plekken in de samenleving, zoals de tribune van FC Utrecht, een psychiatrisch ziekenhuis, de Tweede Kamer, de Bijlmer en een bank.

Tijdens deze ‘pelgrimage door onze cultuur’ ontdekte Van Ekris de kracht van het mythische. Niet de mythologie van de oude Grieken en Romeinen, maar moderne vormen van het mythische, die bezielen en betoveren.

“Soms ben ik moe aan het eind van de dag, of somber. Dan volg ik het avondgebed in de Anglicaanse liturgie, via de app van de *Church of England*. Na dat half uur voel ik me gesterkt, is mijn gemoed anders. Er is in dat half uur iets gebeurd, wat is dat?”

Het beste woord dat hij ervoor heeft is ‘magisch’. “Het is de magie van het geloof, een kracht waardoor er een verandering in mij gebeurt. De muziek, de teksten, deze werken op me in, zuiveren me, veranderen me. Het is niet irrationeel, maar het rationele omvat het ook niet. Er zit een andere dimensie in. Daar gaat mijn boek over. Ik kan een PowerPointpresentatie geven met tien argumenten voor het bestaan van God, maar dan ben je mensen al kwijt bij punt drie.”

Die magie verbindt u in dit boek ook met het mythische. Wat is dat precies?

“De Britse schrijver Martin Shaw zegt dat de mens een ‘*myth-shaped hole*’ heeft. We hebben een nood tot bezieling in ons bestaan, persoonlijk, maar ook als cultuur. Het gat wordt gevuld door een vertelling, een verbeelding. Maar als dat niet vanzelfsprekend gebeurt – bijvoorbeeld door religie of door een samenbindend cultureel verhaal – dan gaan mensen andere manieren zoeken om het gat te vullen.”

Kunt u een voorbeeld geven?

“Er zit een bepaalde religieuze verwachting in bijvoorbeeld technologie, die het lijden teniet zou kunnen doen. Of in sport: kijk naar de adoratie van sporters, van het jezelf helemaal verliezen in een heldenverhaal. Of in politieke ideologieën, een politicus als Nigel Farage in het Verenigd Koninkrijk. Er zit iets in de Engelse cultuur waardoor mensen zeggen: wat Farage zegt, raakt ons diep. *‘Rule Britannia’*. *‘Getting our independence back’*. Dat zijn toverspreuken! Het is een vorm van betovering. Daar zie je de macht van het mythische.”

U vindt die betovering ook gevaarlijk.

“Ja, die betovering kan ons ook minder mens maken. De politicus neemt je mee in zijn grote belofte, zijn utopie, waardoor je eenkennig kunt worden, angstiger, geslotener. Donders link dus, die betovering. Waarom zijn de grote betoverende politici wars van journalistiek of van academisch onderzoek? Omdat die hun betovering kunnen doorprikken. Mijn punt is: wees je ervan bewust dat die betovering bestaat. Zie het.”

Welke mythes ziet u die ons nu betoveren?

“Ik zie verschillende betoveringen op elkaar inwerken. De betovering van technologie is enorm. Er zijn heel wat technologie-denkers die mythische taal gebruiken – ‘we gaan de dood overwinnen’, bijvoorbeeld. Ook hebben alle grote geopolitieke conflicten eigenlijk een mythische onderlaag. Hoe Europa volgens Poetin alle waarden die Moeder Rusland hooghoudt, zou willen vernietigen.

“Technologie en politiek versterken elkaar ook. Wanneer ik Elon Musk en president Trump samen zie staan, dan zie ik goeroes van de betovering. Ze bespelen de mythen. Het gaat erom dat we doorkrijgen hoe dat werkt.”

Blijkbaar voorzien de betoveraars ook in een behoefte.

“Ik denk dat veel mensen droog staan op het gebied van zingeving en bezieling. De dominante seculiere vertelling voelt voor veel mensen uitgeblust aan. Die vertelling heeft zo huisgehouden in onze cultuur dat er een vacuüm is ontstaan, en vanuit de leegte ontstaat de sterke behoefte van mensen aan iets wat wel sacraal, of mythisch, is. Het is een reactie op de onttovering, op de kaalheid. We zijn daardoor raakbaar voor het mythische. Ten goede, maar ook ten kwade.”

Hoe kun je tegenwicht geven aan kwalijke betovering?

“Dat is een belangrijke vraag, hoe word je nou niet betoverbaar? Wat kan de betovering weerspreken? Dat is voor mij de magie van het geloof. Ik sta onder de invloedssfeer van Christus. Hij bindt mij aan menselijkheid. Aan nederigheid. Jezelf vergoddelfijken is onmogelijk in de buurt van Christus. Het is een kracht die me laat zien wat liefde betekent en wat vrede is. Ik hoef niet mijn verlossing te vinden in een politiek leider, in technologie, of in werk, want dat heeft minder vat op mij. Ik sta heel anders in dit leven. Ik ben vrijer.”

Per 1 juli wordt u scriba van de Protestantse Kerk in Nederland. U schrijft: ‘Het evangelie moet niet een soort concurrerende mythe worden’.

“Ik ga niet het ‘merk’ PKN ‘uitbaten’ en in de markt zetten. Ik denk dat we dat met z’n allen beu zijn. We richten ons in de kerk juist op een ander soort leven, waarin je juist niet bezig bent met drukte, maar met stilte, gebed, het overwinnen van vervreemding, angst en haat. Mocht je daar ook naar snakken, kom eens langs. En bovendien, het is niet erg als je wonden hebt, of als je misschien door anderen geminacht wordt. Zoiets moet te proeven zijn, te ervaren.”

De PKN herbergt allerlei kerkelijke stromingen, die er uiteenlopende opvattingen op na houden. Progressief, conservatief, jong, oud, verschil in culturen. Hoe ziet u uw rol daarin?

“Ik zie verharding in overtuigingen en geslotenheid, ook in de kerk. Ik denk dat we met elkaar andere taal moeten vinden, rijkere taal, minder plat, minder voorspelbaar. Dat we originele en inspirerende plekken en momenten zouden kunnen organiseren, om tot dieper inzicht te komen in onze tijd, in elkaar, in wat ons te doen staat, in waar we voor moeten bidden en hoe. Ik ben volop bezig om me voor te bereiden, 1 juli begin ik pas.”

Eerder dit jaar verscheen het nieuwste deel van het onderzoek ‘God in Nederland’. Daaruit bleek dat de secularisatie voorlopig nog door zal gaan. Hoe past dat in uw verhaal?

“Secularisatie is niet het juiste woord denk ik, ik zie eerder een verlies van taal. In mijn boek vertel ik over een CBS-rapport van een aantal jaar geleden. De onderzoekers vroegen mensen naar ‘kippenvelmomenten’. In de uitleg zeggen de onderzoekers dat ze ‘transcendente momenten’ bedoelen, maar dat woord te ingewikkeld vonden. Wat blijkt: 30 procent heeft wekelijks een kippenvelmoment, nog eens 30 procent maandelijks, en weer 30 procent in een andere frequentie. Dat zijn hoge cijfers! Onder die noemer ‘kippenvelmomenten’ zit een hele wereld aan transcendentie en theologie, alleen we hebben er niet de juiste woorden voor.”

Er ontgaat ons veel als we die theologische taal niet meer hebben, schrijft u.

“Dat is de oerervaring van mijn jaar als Theoloog des Vaderlands. Ik was op bezoek in een psychiatrische kliniek, en ik beschreef de manier waarop een verpleegkundige met de patiënten omging als ‘heilige handelingen’. Dat vond ze een prachtige erkenning van wat ze aan het doen was.

“Wanneer we dat heilige aspect zouden vergeten, en psychiatrisch patiënten alleen maar zouden benaderen vanuit een soort medisch handelingsperspectief, met een diagnose en een behandeling, dan ontgaat je dus een hele belangrijke dimensie. Het kan zomaar gebeuren dat iemand zegt: ‘Verdorie nog aan toe, dat is exact wat ik voel. Alleen, ik heb die taal niet meer’.”